

Vladimír Hulpach

BÁJE A POVĚSTI

Plzeňský kraj

Z ČECH A MORAVY

BÁJE A POVĚSTI
Z ČECH A MORAVY
PLZEŇSKÝ KRAJ

Vladimír Hulpach

Nakladatelství Libri
Praha 2006

© Vladimír Hulpach, 2006

© Libri, 2006

ISBN 80-7277-325-9

OBSAH

Z DOBY NEJSTARŠÍ S STŘEDNÍ

Jak přišli na svět Chodové (<i>Domažlicko</i>)	8
Jak to s Jidášem začalo ve Kdyni (<i>Domažlicko</i>)	10
Když Radouš na Radyni vládl... (<i>Plzeňsko</i>)	12
Bolfánek a Černínové z Chudenic (<i>Klatovsko</i>)	15
Od založení kladrubského kláštera až po oslí vejce (<i>Tachovsko</i>)	17
O hradu Přimdě (<i>Tachovsko</i>)	20
O Psohlavcích (<i>Domažlicko</i>)	23
O dvou jezerech (<i>Klatovsko</i>)	24
O právech a výsadách Rokycanských, ale hlavně o jejich znaku (<i>Rokycansko</i>)	26
O panu Půtovi, jeho hradech a co se kolem nich sběhlo (<i>Klatovsko</i>) ..	27
O Stromu křivdy (<i>Tachovsko</i>)	31
Jak se v Úterý našlo zlato (<i>Tachovsko</i>)	32
O Vimberku a Melmatěji (<i>Rokycansko</i>)	34
O loupežnické dcerce, mládenci Janovi i o zázračné jabloni (<i>Domažlicko</i>)	36

Z DOBY NOVÉ

O umrlících prknech (<i>Klatovsko</i>)	40
Katovská historie (<i>Plzeňsko</i>)	42
Co způsobila v Kyšici kouzelná lampa (<i>Plzeňsko</i>)	46
Gryspekové (<i>Plzeňsko</i>)	47
Fext (<i>Rokycansko</i>)	49
O zakletém rytíři na Libštejně (<i>Rokycansko</i>)	51
Obři a trpaslíci (<i>Klatovsko</i>)	54
Horg (<i>Klatovsko</i>)	56
Jak forman zahnal bouřku (<i>Klatovsko</i>)	59
Než se Honza oženil (<i>Domažlicko</i>)	60

Jak Kuba na jezinky vyzrál (<i>Klatovsko</i>)	65
Oplakaná (<i>Klatovsko</i>)	67
Čarodějnice (<i>Tachovsko</i>)	68
O panských strašidlech (<i>Tachovsko, Klatovsko</i>)	71
Ševcův plivník (<i>Tachovsko</i>)	74
Jak v Rokycanech okovali klekáníčka (<i>Rokycansko</i>)	76
Co jeden z frantů vykouzlil z obyčejného telete (<i>Plzeňsko</i>)	77
O kasejovickém „doškrcování“ (<i>Plzeňsko</i>)	80
O dvou čertech (<i>Domažlicko</i>)	81
O plzeňském pivu (<i>Plzeňsko</i>)	83
O Kozinovi a Lomikarovi i o jeho zlém duchu (<i>Domažlicko</i>)	84
Proč se Fuksa opeřila a uletěla (<i>Klatovsko</i>)	86
Jak to bylo v Nuzarově se svatým Floriánem (<i>Domažlicko</i>)	88
Čertův náramek (<i>Klatovsko</i>)	91
Šel jeden do pekla, čert ho tam nes... (<i>Klatovsko</i>)	92
Podivný vandrovník, Skleněný a nevěřící skláři (<i>Klatovsko</i>)	93
Janušky (<i>Rokycansko</i>)	96
Proč se vodní víla proměnila v hvězdu (<i>Tachovsko</i>)	98
O skalnících (<i>Domažlicko</i>)	100
O čtrnácti světýlkách (<i>Tachovsko</i>)	103
Jedenáctý v řadě je zázračný! (<i>Plzeňsko</i>)	107
Žiheláci kabrňáci (<i>Plzeňsko</i>)	108
O čtyřech sekyrách (<i>Tachovsko, Plzeňsko</i>)	109
Kde v Plzni strašilo a navíc o rytíři Žumberovi (<i>Plzeňsko</i>)	111
Dobrá horo, otevři se! (<i>Domažlicko</i>)	112
O Zdanovcovi (<i>Domažlicko</i>)	114
O těch kouzelných dudách (<i>Domažlicko</i>)	115
Udělal to Hospodin špatně? (<i>Bavorsko</i>)	120
Literatura	122
Slovníček méně obvyklých výrazů	123

Z doby nejstarší a střední

Nebylo náhodou, že snad odjakživa se v lidových zkazkách Plzeňska čas od času zdůrazňovaly dvě roviny.

Ta první se přimykala k přírodě – k prstenci hor a kopců, k podhůří s mnoha řekami, ba celému malebnému kraji, jemuž vévodila „očarované Šumava“, jak ji nazval jeden z rodáků. Šumava s rázovitými obyvateli, ale také s tajemstvím smyšlených bájných bytostí, oživených člověčí představivostí.

*Ta druhá rovina měla vztah k etnickým a dějinným skutečnostem. Vždyť Plzeňsko vždy bývalo a je dosud krajem hranice, která nás nejednou oddělovala od Němců až k obranným bitvám i válkám, ale která k nám i Němce přiváděla na dlouhá staletí,
aby také jejich vyprávění
zůstala zde
v paměti...*

Jak přišli na svět Chodové

Pán Ježíš se svatým Petrem chodili za onoho času už dost dlouho po naší zemi, když se jednou dostali do samých lesnatých kopců. Ty se boulily, kam jen oko dohlédlo, ale nejen to. Cestou potkávali jen samé vlky, jeleny, srnce medvědy, zato z lidí ani křišťánka.

Svatému Petrovi to bylo divné, po lídech se mu stýskalo, takže Krista požádal:

„Nebylo by lepší, kdybys sem usadil taky nějaké lidi, Pane? Teď je tu jen samý les a samé zvíře jako někde v divočině a můžeme se vyspat pouze pod stromem místo v posteli pod peřinou...“

„To ti asi vadí nejvíc, že?“ zasmál se Ježíš. „A jaké lidi bys tady chtěl mít?“ Petr mudroval dlouho, ale poněvadž při tom jejich putování už spatřil všelijaký pronárod, který na nich leccos chtěl, tak nakonec povídá:

„No, udělej tu takové, aby jim málokdo rozuměl...“

Kristus Pán jen udiveně zakroutil hlavou, než se rozhodl:

„Nevím, proč tě teď napadlo zrovna tohle, ale máš to mít!“ A jak tam v lese stáli, zdvihl svou poutnickou hůl, aby s ní pořádně uhodil do shnilého pařezu se slovy:

„Michl, šté auf!“

V té chvíli vám ten pařez obživil a začalo se z něho klubat ven chlapisko v černé kazajce, celé ušmudlané, zarostlé. Chytilo Petra u krku za roucho, zacloumalo s ním a spustí rovnou na něho:

„Vós hóst mi afkvekt? Tu, saprment, tu!“

Apoštol samozřejmě nic takového nečekal. A poněvadž s ním ten hrubián cloumal dál, div z něho duši nevytrásl, začal se obávat o svůj život. Zato Kristus se jenom zasmál a povídá:

„Tak co, Petře, rozumíš mu?“

„Ani slovo, ale chce mě tu snad zamordovat. Zachraň mě, prosím, Pane!“

„Bodejť bys mu rozuměl, vždyť je to Němec jako poleno. A nadával ti, žeš? ho vzbudil, abys věděl.“

Po těch slovech praštil Ježíš toho neurvalce znovu poutnickou holí po hlavě, takže se z něj udělal zase ten starý pařez. Svatý Petr se však ještě nějakou chvíli ošíval, než se znovu ozval:

„Žádného takového už tady raději nechci. Ale bojím se, že by přece jen mohli obživnout a dostat se dolů do údolí. Jen se podívej, kolik takových pařezů tu ještě je!“

Kristus přikývl:

„To jen, že jsi chtěl, aby jim nikdo nerozuměl. Ale aby ses nebál, stvořím tady lidi, kterým rozumět budeš a kteří právě těm druhým zabrání, aby se dolů do Čech dostali!“

No, Petr byl z toho zprvu jako v Jiříkově vidění. Zvláště pak, když Pán Ježíš bríkl svou holí zase do několika břízek, co vyrostly jako nějaké bělounké majolenky hned vedle. A hle: Sotva se jich dotkl, stáli tady místo stromků urostlí mládenci v bílých pančochách, smekli před oběma poutníky své širáky a ten nejstarší povídá:

„No tak, pote, pote, ale nesete-li něco zlého, hani krok dál!“

„Kdo je to, Pane? Moc nás tu sice nevitají, ale rozumím mu dobře,“ přece jen si Petr pochvaloval a mohl na těch mládencích oči nechat.

Takže mu Kristus všechno rád vysvětlil:

„Jsou to strážci těchto hor, aby se dál žádný nepřítel nedostal. Budou chodit na hlídky, a proto se jim taky bude říkat Chodové. Třebaže jich nikdy nenajdeš v lese moc, stejně jako těch bělounkých břízek, budou mít oči všude...“

A tak se i stalo. Už od těch pradávných časů, když Kristus Pán chodil se svatým Petrem po světě, začali žít na celém Chodsku Chodové, aby tam ochránili celou zemi před každým, kdo by k nám přicházel se zlými úmysly. Poněvadž však také byli urostlí, ne nadarmo se o nich od těch časů zpívalo:

*Chodováci, lide pěkný,
chráníš lesy svými těly...*

Aby to ale nebylo snad líto jejich milým, o tom byla zase jiná písnička:

*Ha ty svatý Vavřínečku
stojíš na pěkném kopečku,
vycházejí panny z tebe
jako hanjílové z nebe.*

Co ještě dodat? Asi jenom to, že kromě poctivé služby na hranicích se řídili také tímhle chodským příslovím:

V kostele se pěkně modli, hu muziky hodně tancuj!

Jak to s Jidášem všechno začalo ve Kdyni

Já vím, že znáte vyprávění o Jidášovi, co zradil Ježíše, možná všichni, ale těžko můžete vědět, z čeho to pošlo:

Zvon na kostele svatého Mikuláše právě začal odbíjet půlnoc, když přišli do jedné chalupy na okraji městečka dva vandrovníci a požádali hospodáře o nocleh. Ten se podrbl na hlavě, ale vyhověl jim a poslal je spát na půdu. Jenže než šel sám na kutě, zaslechl, jak jeden tulák povídá tomu druhému:

„Tady v chalupě se během zítřejší noci narodí chlapec. Přinese rodičům i celému světu veliké neštěstí...“

„Co povídáš? Jaképak neštěstí?“ chtěl hned vědět druhý.

„Raději se neptej – vlastního tátu zabije, matku zneuctí, a dokonce i Pána Boha zradí!“

Po těch slovech nastalo už v obydlí ticho, avšak chalupník celou noc nezamhouřil oči, roztřesený, co má přijít!

Hned ráno proto, sotva oba tuláci odešli, všechno vypověděl ženě, a když se jim pak příští noci chlapeček vskutku narodil, měli už připravený plán. Pečlivě vysmolili jednu velkou ošatku, novorozeně do ní položili a pustili ho po proudu Zahořanského potoka ze strachu, co by se mohlo stát, kdyby si ho nechali.

Malý se však neutopil. Hned za několika zátočinami si ošatky povšimla panímáma ze mlýna, a když chlapečka spatřila, rozhodla se, že si ho ve mlýně nechají.

I pojmenovala ho rovnou Jidáškem, neboť zrovna pekla tohle sladké pečivo k Velikonocům. Pak ho vychovávali s mlynářem jako vlastního, neboť do té doby sami žádného syna neměli.

Ten se pak narodil pár let poté, myslím, že mu dali jméno Ondřej, a tak oba chlapci vyrůstali jako bratři spolu. Začali se pak oba i učit mlynářskému řemeslu od šrotování až po mletí vejražky. Chodili na tancovačky k muzice a pan otec jim při té příležitosti oběma dával stejně peněz na útratu. Jenomže Jidáš skoro pokaždé utratil docela všechno ještě mnohem dřív, než muzikanti složili své nástroje, a tak si musel půjčovat od Ondry. No proč ne – ale už tehdy se začala projevovat jeho nectná hamižnost a lakota, poněvadž nikdy nic mladšímu nevrátil.

Jednou si proto Ondřej postěžoval na Jidáše i matce, a ta mu řekla:

„Nech to být, Ondrášku, a pamatuj si jen, že ty jsi náš, ale on je z vody vytažený. Přesto s ním promluvím, nestarej se...“

Z toho sice Ondra nikterak moudrý nebyl, i když poslechl. Zato Jidáš, jenž všechno slyšel potají za dveřmi, dostal zlost na celý svět a neměl už ve mlýně stání. Hned chtěl, ať jej mlynář pustí na zkušenou do světa, a poněvadž s tím otravoval den co den, nakonec to dovolení od pana otce dostal a s ním i pár zlatek na cestu.

Ta cesta ho vedla zprvu kolem Zahořenského potoka, potom na Domažlice a ještě dál a dál, až po mnoha týdnech přišel do jakéhosi města, kde všude vlály na znamení smutku černé prapory.

I zeptal se hned v první hospodě, cože to znamená, a krčmář mu odpověděl:

„To znamená, že náš mladý kníže je bůhvíjak dlouho nemocný a asi bude hlídat hlínu. Sice k němu chodili věhlasní dochtotři, profesori, apatykáři i babky bylinářky, jenže všechno marné. A to si představ, mladej, že vyspali za knížecí uzdravení ještě odměnu tisíc dukátů!“

Jakmile Jidáš uslyšel o penězích, rychle se s krčmářem rozloučil a honem na zámek, že knížete uzdraví.

No, věřte nebo nevěřte, povedlo se mu to! Byl totiž nejen docela pěkný mládenec, ale hlavně dokázal tak dobře svými řečmi zabavit, že každý hned zapomněl na všechna svá trápení, smutky i na všelijaké nemoci, i kdyby ho nějaká už ke hrobu postrkovala...

Kníže dal proto rád těch tisíc dukátů svému zachránci ve velkém měšci, ale když se s ním loučil, povídá:

„Ty peníze sis jistě zasloužil, jenom tě požádám o ještě jednu službičku. Kousek za zdí mého zámku právě dozrávají moc dobrá jablka a já na ně dostal velikou chuť. Nepřinesl bys mi nějaká?“

„Jak by ne, Milosti,“ vece Jidáš a už metelil ze zámku. Ten měšec si vzal samozřejmě s sebou, jak také jinak. Ale možná právě tohle zapříčinilo jeho vlastní osud:

Když totiž trhal pro svého dobrodince ta jablka, vyřítil se na něho s křikem nějaký chalupník:

„Zloděj! Chyťte zloděje!“

A už milého Jidáše mydlí holí hlava nehlava. Chasník byl ale silnější. Uhodil toho neurvalce svým měšcem do hlavy tak prudce, že se svalil a byl rovnou v Pánu.

To bylo nadělení! To víte, cobydup tu byla stráž a už Jidáše vedli do šatlavy. Ještě že se jej zastal sám uzdravený kníže a udělil mu milost. Přesto se Jidáš musel podřídit zvyklosti té země a za to, co provedl, musel si vzít chalupníkovu ženu. I když by tahle vdova mohla být podle věku jeho matkou...

A co myslíte? Právě ona přišla po krátkém čase na to, že Jidáš je vskutku její vlastní dítě, a že tedy zabil vlastního otce, a pak ji pojmul za ženu přesně tak, jak to ti neznámí vandrovníci před mnoha lety předpověděli.

S takovým hříchem už Jidáš v tom místě zůstat nemohl. I kdyby měl bůhvíjakého zastánce. Dal se tedy na pokání, ba dokonce se přihlásil jako učedník Ježíše Krista.

Nejdřív byl ve svém předsevzetí naoko apoštolem přímo vzorným. Židé však začali Ježíše pronásledovat všude tam, kde se jen se svými dvanácti učedníky zastavil.

Jednou se také umlouvali proti němu v hospodě, kde zrovna Jidáš seděl, a nabídli mu třicet stříbrných, když svého Pána zradil.

Co víc povídat – lakomý Jidáš a peníze! Nestačilo mu už, že se potají obohacoval z almužen pro chudé, které mu Kristus svěřoval. A těch třicet stříbrných platilo prý tehdy dokonce za pětáctýřicet zlatých, abyste věděli.

Teprve když Krista ukřižovali, ale pak se děly zázraky a stal se Synem Božím, přepadla Jidáše opravdová lítost z toho, co provedl. Bylo však už pozdě a žádné pokání nepomohlo. I šel a oběsil se...

Pravda – co se nakonec stalo, jsme už věděli sami dobře. Jenže nebýt naší pověsti, asi sotva víte, že to všechno už začalo těmi tuláky ve Kdyni.

Když Radouš na Radyni vládl...

Třebaže je dobře známo, že vznik Radyně bájeslovný kronikář Václav Hájek z Libočan situoval už do roku 775, první historické zprávy o tomto hradu, Staré i Nové Plzni pocházejí z mnohem pozdějších let a víme, že tohle město náleželo v Čechách k těm mladším.

Prostí lidé, ba i někteří kronikáři však vyprávěli o hradu Radyni docela jiný příběh z docela jiné doby. Asi proto, že chmurné, temné zříceniny, kde sídlil kdysi také mistr popravčí se svou čeládkou, odrazovaly dlouhá stálití každého, kdo by si chtěl Radyni prohlédnout zblízka.

Tak tedy už v dobách prastarých, kdy podle báje vládl v Čechách Přemyslův syn Nezamysl, přišel do kraje, který při západu slunce ležel a nikdo ho zatím nepojmenoval, jakýsi Radouš.

Byl to podivný chlapík. Špičaté prasečí uši i dva ostré kančí kly znetvořily jeho obličej natolik, že se jej dokonce báli vlastní lidé. Jenom zlato, které dokázaly jeho ruce vykouzlit ze všeho, čeho se jen dotkly, zabránilo, aby

od něho neutíkali. Radouš je totiž štědře odměňoval za každou službičku, a tak zapomínali na jeho divou tvář i na to, že čas od času zmizí z čeládky to nejpěknější děvče, jako by se do země propadlo.

Byl to tenkrát kraj hlubokých lesů, táhnoucích se v rovině od obzoru k obzoru, když po překročení nevelké řeky došel Radouš ke kopci v celém okolí nejvyššímu.

Vystoupil na ten skalnatý vrch a do všech stran se mu naskytl utěšený pohled na modravé koruny jedlí, smrků i borovic, na šťavnaté louky i na trpytivé toky říček i řek, jichž spatřil hned několik.

Žádný div, že se Radouš rozhodl vystavět na tom vrchu pevný hrad, který nazval podle vlastního jména Radyně. A poněvadž mu prý pomáhaly ve všem nečisté, ba ďábelské síly, stál ten hrad za jediný den a noc. Zbudovaly ho celé zástupy trpaslíků, co pod horou sídlili a přišli mu na pomoc, jako by byl jejich nejvyšším vládcem.

Radoušovi se na novém sídle zprvu dařilo. Z několika kravek, jež sem přihnul, vzniklo početné stádo stejně jako z ovcí nebo koz. Rovněž lidí přilákaných zlatem do jeho služeb notně přibýlo, takže se po čase rozhodl vystavět přímo pod horou dvůr i osadu. Ta dostala název Plzeň, později Stará Plzeň či Plzenec.

Proč?

Na tuhle otázku je hned několik odpovědí. Nejčastěji se tvrdí, že tu našli plno plvousů čili plžů. Anebo že místo, které Radouš vybral na břehu říčky, bylo plzké – tedy kluzké. Do třetice však slovo plzný znamenalo i úrodný. Měl tedy název právě takový význam? Snad – ale dodejme ještě, že tam rostlo i hojně blínu, jemuž Němci říkají Bilsenkrat. A od toho není k jejich názvu Pilsen vskutku daleko...

Plzenec sice rostl a zkvétal, neboť se tu všem dařilo dobře, o to však s většími obavami hledívaly tamější panenky k Radyni. Jako temný stín vyjížděl Radouš čas od času navečer z branky pod velkou věží na svém divém vraníku a běda dívce, kterou zastihl o samotě!

Taková se už v Plzenci nikdy neobjevila. Neboť když se s ní krutý hradní pán pomiloval, proměnila se ve zlatou sochu – jako ostatně vše, čeho se dotkl. Tak si alespoň lidé vyprávěli, třebaže se dlouhou dobu nenašel jediný, kdo by se chtěl přesvědčit o pravdě.

Až se kteréhosi dne přece jen potají vydali na hrad dva mládenci. Šli raději lesem, rokytím i úskalím, jen aby je žádný nezahlédl, až posléze, když se dostali k bráně, čekali až do tmy. Teprve potom chtěli vklouznout nepozorovaně dovnitř.

Noc nastala bezhvězdná, vítr hvízdal v korunách stromů, ale třebaže byla v obou mládencích malá dušička, od svého záměru neupustili.

Pronikli bez nesnází dokonce na nádvoří, ale jakmile spatřili schůdky vedoucí do hradního paláce, ozval se za nimi výhrůžný hlas:

„Co tu pohledáváte? Přišli jste mne snad špehovat?“

A už oba vetřelce drží sám Radouš za krk, táhne je obrovskou silou do temných dveří a zlověstně se chechtá:

„No, nevybrali jste si špatně. Ty schody vedou rovnou do hladomorny!“

Opravdu, než se mládenci vzpamatovali, ocitli se v hlubokém vězení. Snad jen ozvěnu vzdalujících se kroků mohli v té podkovovité sluji zaslechnout...

Potom se už na hrad neodvážil nikdo. Jenže ani Radouš neměl možnost pokračovat ve svých zlých skutcích, a dřív než na ně doplatil, podařilo se mu dokonce vykonat i jeden skutek chvályhodný.

Ukázalo se totiž, že ani Plzenec není vhodný pro tolik obyvatel, kolik jich sem přicházelo. Hledal tedy radyňský vládce místo další, ale marně posílal do okolí svoje lidi, marně štvál vraníka sám. Až mu jednou přinesl neočekávanou zprávu žalárník:

„Ti dva mládenci, co držíš v hladomorně, tady prý znají celé okolí široko daleko a tvrdí, že nedaleko je příhodná rovina, na které se dá vystavět velké město!“

Radouš se jenom pobaveně zasmál, ale nedalo mu to. Ještě téhož dne sedl na koně, avšak nic jiného než lesy a zase jenom lesy nespatrił. Nakonec do hladomorny zašel sám a mládencům slíbil, že je nejen z vězení propustí, ale také bohatě odmění, jen když jej na to místo zavedou.

To víte, nelenili a honem ho vedli tam, kde se slévají dohromady čtyři řeky v jedinou a kde to velké město mohlo být vystavěno mnohem snadněji než jinde. Radouš dal podle slibu mládencům tolik zlata, kolik ho jen unesli. A tak ti dva s nečekaným darem upalovali, jak daleko mohli, aby si to snad ještě nerozmyslel.

Tak se prý začala stavět Plzeň – přesněji řečeno Nová Plzeň, kterak se město nejdřív odlišovalo od Plzece neboli Staré Plzně.

Radouš se však po svém dobrém skutku nikterak nenapravil, jak by se snad někteří domnívali. Hned následujícího večera se vypravil na svou loupežnou výpravu za děvčaty, a ještě se ani do Plzece nedostal, když tu panenku už z dálky zočil.

Měla dlouhatánské černé vlasy, statnou postavu a rázovala si před ním po cestě docela sama, samotinká.

Radouš pobodl vraníka ostruhami, vyklonil se ze sedla, aby ji mohl snadněji uchopit, hop a skok a ...

To si dal! Místo vylekaných dívčích očí spatřil řeřavé uhlíky v chlupaté tváři nějaké čertice! A ta milého Radouše už sama k sobě tiskne i ocasem omotává, aby ji snad při cestě do pekel neupláchl...

Tak tedy Radouš kvůli svým hříchům skončil. Ne ovšem docela – později se prý objevoval za bouřlivého počasí jako noční duch na hradbách Radyně s trakařem plným kolomaze. Však mu prý také proto říkali i Černý Honza...

Zato čertice potrápila Plzeňské víc, neboť ji prý sám Pánbůh poslal nejen na Radouše, ale i na ně, poněvadž příliš hřešili a obyčejný čert na ně neplatil.

No, posléze se přece jen polepšili, a tak zase poslal anděla, ať čertici zažene zase do pekla. Což se i stalo a v celém kraji konečně nastal bohubilý klid...

Nedá mi však, abych ještě nepřipomněl, co ta čertice způsobila nakonec, i když už prý jen jako dřevěná soška:

V plzeňském mariánském kostele totiž snad na památku celého příběhu umístili na oltář sousoší archanděla, jak tu čertici mečem krotí. Jenže ten ďábel měl vsutku kypré ženské poprsí, jehož si každý rychle povšiml, a Plzeňským se proto posmíval.

Nakonec to došlo tak daleko, že prý v polovině 19. věku musel jakýsi řezbář na příkaz duchovního správce poprsí odstranit a z necudné luciášky udělat čerta...

Bolfánek a Černínové z Chudenic

Že si náš národ asi odjakživa přizpůsoboval cizí místní názvy češtině, je věcí obecně známou. Od těch snadno rozeznatelných jako třeba Londýn místo London, Paříž místo Paris, až po ty, které od původních nebylo možné rozeznat tak snadno – třeba Řezno místo Regensburg.

To se týká i vlastních křestních jmen, u nichž si místní obyvatelé vytvořili podobu pro češtinu nejen zvukomalebnější, ale také citově příznivější, ba možno říci milejší či vlídnější.

Mám přitom na mysli německé jméno Wolfgang, jehož českou podobu najdete v kalendáři psanou sice jako Volfgang, avšak víme také, že blízko

Chudenic leží poutní kostel tohoto světce nazývaný lidově Bolfánek.

Už na první pohled je zřejmé, že Wolfgang i Volfgang mají cosi společného s vlkem a vskutku tohle jméno znamená Vlíčí krok.

Přitom však šlo o světce, který žil během 10. století věru příkladným životem řeholníka a později také biskupa v Řezně. Založil mnoho nových klášterů, staral se o chudé, měl na paměti vzdělání duchovních, ale také sledoval jejich kázeň. Věřící jej proto velice milovali. A když se vracel roku 973 ze svěcení prvního českého biskupa v Praze, o něj se rovněž zasloužil, zastavil se také na vysokém vrchu Žďáru u Chudenic.

A právě tam se rozhodl založit kostel. Jenomže co se přes den postavilo, to během noci jakási temná síla dočista zbourala!

Světec dobře věděl, že jde o pekelníka, který měl dosud v těchto pohanských místech hlavní slovo, a jal se s ním vyjednávat. Poněvadž se však čert ve dne neodvážil před svatým mužem ani ukázat, došlo prý k takovému setkání jedné noci.

Stalo se to právě před svítáním a rarach měl na paměti, že při kohoutím zakokrhání ztratí svou kouzelnou moc, a nejraději by se proto z vrchu ztratil. Přesto se ho Wolfgang stačil ještě zeptat:

„Oč ti vlastně tady na pustém vrchu jde? Řekneš-li mi to po pravdě, můžeme se přece dohodnout...“

„Slyšel jsem, jak to s těmi vašimi svatostánky chodí – nejeden hříšník, který mi předtím patřil, se po návštěvě kostela polepší a mně zbudou oči pro pláč. Ale bude-li mi náležet první živá duše, co sem po dostavění kostela vejde, nestojím už o nic jiného...“

Aha, doufáš, že tam pak lidí ani nepáchnou, pomyslel si světec, ale nahlas řekl:

„No dobře, máš tu jedinou duši mít.“

Snad chtěl luciáš k tomu ještě něco říct, jenže v tu chvíli zakokrhla ten první kohout, a tak zmizel v povětří.

I když nebylo příliš jisté, co se dál přihodí, ďábel se už na Žďáře neobjevil a kostel stál.

Dříve však, než ho biskup Wolfgang mohl vysvětit, se to stalo. Jedné noci se do svatostánku vplížil vlk, což právě byla ta pekelníkova první živá duše! Zklamáný čert tedy musel zmizet s prázdnýma rukama jakousi dírou ve skále (kde prý byl ještě po letech cítit jeho sirný puch), přičemž víc než hlasitě zahromoval:

„Nemysli si, že máš vyhráno, fláterníku, a pamatuj si, že až se tahle škvíra, co zbude ve skále po mně, rozšíří natolik, abych tudy mohl protáhnout